ស្វែងយល់ពី ពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ

ដោយៈ លោកស្រីបណ្ឌិត **ជា ចរណ្ណី**
ប្រធាននាយកដ្ឋានធម្មសាស្ត្រ ចរិយាសាស្ត្រ និង យេនឌ័រ
នៃវិទ្យាស្ថានមនុស្សសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម
នៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

សេចក្តីផ្តើម

ពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ *ជាពិធីបុណ្យមួយក្នុងចំណោមពិធីបុណ្យធំៗនៃព្រះរាជពិធីទ្វារទសមាស។ ប្រជាជនខ្មែរទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាតាំងពីបុរាណរៀងមក (ពុំដឹងពេលណាច្បាស់លាស់) តែងតែនាំគ្នាប្រារព្ធពិធីបុណ្យនេះមិនដែលអាក់ខានឡើយ គឺចាប់ពីថ្ងៃ១រោច ខែភទ្របទ រហូតដល់ថ្ងៃទី១៥រោច ដែលមាន រយៈពេល១៥ថ្ងៃ។ ក្នុងរយៈពេល ១៥ថ្ងៃនេះ យើងហៅថាបិណ្ឌទី១ បិណ្ឌទី២... រហូតដល់ថ្ងៃបញ្ចប់ គឺជាថ្ងៃ"**ភ្ជុំបិណ្ឌ**"។ បុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ ត្រូវបានធ្វើឡើងតាមបែបព្រះពុទ្ធសាសនា។ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ នៅពេលដល់វេលាដែលត្រូវប្រារព្ធពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ បងប្អូនកូនចៅជាសាច់ញាតិសន្តានទាំងអស់ទោះនៅទីជិតឬទីឆ្ងាយក្តី តែង តែធ្វើដំណើរទៅជួបជុំគ្នាជាមួយឪពុកម្តាយដើម្បីរៀបចំម្ហូបអាហារ ផ្កាភ្ញី យកទៅប្រគេនព្រះសង្ឃដែលគង់នៅតាមទីវត្តអារាម។*

១. ប្រវត្តិបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ

ពាក្យថា "ភ្ជុំបិណ្ឌ" មកពីពាក្យ "ភ្ជុំ" រួមគ្នាជាមួយពាក្យ "បិណ្ឌ" ដែលមានន័យថា ភ្ជុំគឺការប្រមូលផ្តុំ ឬប្រជុំបិណ្ឌ។ បើតាមវចនានុក្រម សម្តេច ជួន ណាត លោកបានពន្យល់ថាៈ ភ្ជុំ (កិ.) ធ្វើឱ្យជុំ, ឱ្យជួបជុំគ្នា, ឱ្យប្រជុំគ្នាៈ ភ្ជុំគ្នា, ភ្ជុំពល។ ភ្ជុំជាតក ឬ ភ្ជុំជាតិ រួបរួមជាតិកំណើតពួកអ្នកដែលអន្ទោលមកកើតជួបគ្នា ដោយព្រះសព្វញ្ញុពុទ្ធទ្រង់សរញាណឃើញច្បាស់ហើយទ្រង់ត្រាស់សម្តែងប្រាប់។ ភ្ជុំបិណ្ឌ (ម.ព. បិណ្ឌ)។ បិណ្ឌ បិន-ឌះ ឬ បិនសំ. បា.(ន.) ការប្រមូលឱ្យមូលឬពូនឱ្យជាដុំ, ជុំ; ការចិញ្ចឹមជីវិត។ ខ្មែរយើងប្រើពាក្យនេះជាឈ្មោះនៃវិធីធ្វើទានមួយយ៉ាង(តាមប្រពៃណីរបស់ប្រទេស) ធ្វើបានពីត្រឹមថ្ងៃទី១រោច ខែភទ្របទទៅដល់ថ្ងៃខែដាច់(១៥ថ្ងៃ)...ហៅថាបុណ្យកាន់បិណ្ឌ ឬ បុណ្យដាក់បិណ្ឌ, ហៅខ្លីត្រឹមតែ កាន់បិណ្ឌ ឬដាក់បិណ្ឌ ក៏បាន; ថ្ងៃ១៥ រោច ខែភទ្របទ ហៅថា ថ្ងៃភ្ជុំបិណ្ឌ... ឧបាសកឧបាសិកាតែងទៅប្រជុំគ្នាធ្វើទានឯវត្តមិនសូវ

មានអ្នកណាមួយខានឡើយ។ ដូច្នេះយើងអាចសម្គាល់ពាក្យនេះតាមវិធីងាយបានថា គឺជា "ការប្រជុំ ឬប្រមូលផ្តុំដុំបាយ"(ការពូតដុំបាយជាដុំៗដែលយើងហៅថា "បាយបិណ្ឌ")។

បើតាមតម្រាចារតាមប្រវត្តិសាស្ត្រនៃប្រទេសកម្ពុជាយើងបានបង្ហាញថា ពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌគឺកើតមានតាំងពីបុរាណកាលមកម្ល៉េះ ដោយនៅក្នុងពិធីនេះគេមានបែងចែកចេញជាពីរដំណាក់កាល។ ដំណាក់កាលដំបូង គឺគេចាប់ផ្តើមធ្វើចាប់ពីថ្ងៃ១រោច រហូតដល់ថ្ងៃ១៤រោច ជាវារកកត្ត(កត្តធ្វើតាមថ្ងៃ) ជាបន្តបន្ទាប់។ ចំណែកមួយដំណាក់កាលទៀតគេធ្វើនៅថ្ងៃ១៥រោច ដែលគេហៅថាបុណ្យភ្ជុំ ហើយពិធីបុណ្យទាំងពីរដំណាក់កាលនេះបច្ចុប្បន្នត្រូវបានគេបញ្ចូលគ្នា ដោយហៅកាត់ថា ពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ។

ពាក់ព័ន្ធនឹងពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនេះ មានគម្ពីរ៣ ដែលបកស្រាយពីពិធីបុណ្យកាន់បិណ្ឌគឺ៖

១. គម្ពីរបេតវត្ថុ៖ បកស្រាយពីរឿងប្រេត គម្ពីរអានិសង្សបិណ្ឌនិយាយអំពីផលនៃការធ្វើបុណ្យ

២. គម្ពីរពិទ្យាធរ ឬគម្ពីរវិជ្ជាធរៈ៖ តំណាលអំពីប្រពៃណីរបស់ជាតិខ្មែរ ដែលមានជាប់ទាក់ទងមកដល់សព្វថ្ងៃ។

៣. គម្ពីរវិមានវត្ថុ៖ គម្ពីរធម្មបទ ជាដើម ...។

បើតាមគម្ពីរ "ពិទ្យាធរ ឬវិជ្ជាធរ" មានតំណាលថា កាលនោះមានព្រះថេរៈមួយអង្គព្រះនាម ឧបគុត្តត្ថេរ លោកមានអំណាចមានឥទ្ធិពលច្រើនណាស់ លោកក៏បាននិមន្តទៅធ្វើទស្សនកិច្ចនៅស្ថាននរក ដែលពោរពេញដោយភ្លើងឆេះយ៉ាងសន្ធោរសន្ធៅក្តៅខ្លាំង ប៉ុន្តែដោយឥទ្ធិពលរបស់លោកក៏មានលេចចេញនូវផ្កាឈូករ័ត្នមួយធំប៉ុនកង់រាជរថ រួចលោកក៏គង់នៅលើផ្កាឈូកនោះ ហើយផ្កាឈូកនោះក៏ហោះកាត់ស្ថាននរកដែលធ្វើឱ្យព្រះអង្គត្រជាក់ស្រួល មិនបណ្តាលឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភ្លើងកម្តៅស្ថាននរកឡើយ។ រីឯពួកសត្វនរកវិញគ្រាន់តែដឹងថា ព្រះឧបគុត្តត្ថេរលោកនិមន្តទៅភ្លាមក៏ធ្វើឱ្យពួកសត្វនរកទាំងនោះដោយមានការភ្ញាក់ផ្អើលជាខ្លាំង។ ពួកសត្វនរកទាំងនោះមានការកោតខ្លាចនូវភាពអស្ចារ្យនេះយ៉ាងខ្លាំង ក៏នាំគ្នាចុះមកអបអរសាទរ ហើយសួរអំពីឫទ្ធិបារមីរបស់ព្រះអង្គ លោកក៏បានពន្យល់សម្តែងធម៌ទេសនាឱ្យពួកសត្វនរកទាំងនោះស្តាប់។ ក្រោយមកលោកក៏បានលាត្រឡប់មកស្ថានមនុស្សវិញ ហើយពួកសត្វនរកទាំងនោះបានផ្តាំផ្ញើថា៖ "ទូលព្រះបង្គំទាំងអស់គ្នាសព្វថ្ងៃនេះលំបាកវេទនាណាស់ ណាមួយកម្តៅភ្លើងនរក ណាអត់អាហារមិនដែលមានសាច់សាលោហិតណាលើកយកអាហារភោជន ឬបច្ច័យបួនមកឧបត្ថម្ភម្តងណាទេ គឺពួកខ្ញុំអត់ឃ្លាននោះខ្លាំងណាស់ រោគាព្យាធិ ជំងឺតម្កាត់ក៏មានច្រើនដែរ

អ៊ីចឹងបើព្រះតេជគុណនិមន្តទៅស្ថានមនុស្សលោកវិញ សូមព្រះតេជគុណ មេត្តាផ្សព្វផ្សាយឱ្យបងប្អូនញាតិមិត្ត ម៉ែ ឪ ជីដូនជីតា របស់ខ្ញុំឱ្យធ្វើបុណ្យ និមន្តព្រះសង្ឃមកដាក់បិណ្ឌ ឬកាន់បិណ្ឌ ផង រួចហើយផ្សព្វផ្សាយពរសព្វសាធុការផល្លានិសង្សបុណ្យដាក់បិណ្ឌដល់ទូលព្រះបង្គំទាំងអស់គ្នាផង ដើម្បីឱ្យបានផលជួបឧបត្ថម្ភឱ្យបានឆ្អែតស្កប់ស្កល់បាត់ទុក្ខវេទនាតទៅ។

ព្រះឧបគុត្តត្ថេរ *ក៏នាំយកបណ្តាំ ទាំងនោះទៅក្រាបបង្គំទូលស្តេចនាពេលនោះទៅ។ គ្រាន់តែថ្វាយព្រះពរប៉ុណ្ណឹង ស្តេចក៏ធ្វើជាចុតហ្មាយផ្សព្វផ្សាយដល់ប្រជារាស្ត្រគ្រប់ៗគ្នាក្នុងអាណាចក្រ ដើម្បីឱ្យប្រជារាស្ត្រទាំងអស់ធ្វើបុណ្យដាក់បិណ្ឌ ឬកាន់បិណ្ឌនៅក្នុងរដូវវស្សា ដោយផ្តាំផ្ញើទៀតថា ឱ្យធ្វើឱ្យចំនៅថ្ងៃ១រោច ខែភទ្របទ រហូតដល់ ថ្ងៃ១៥រោច ខែភទ្របទ ឬដាច់ខែ។ ដោយហេតុនេះហើយដែលនាំឱ្យមានពិធីកាន់បិណ្ឌជាប្រពៃណី តាំងពីពេលនោះរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ។*

២. មូលហេតុនៃការប្រារព្ធពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ

ប្រជាជនខ្មែរក៏តែងតែចងចាំ និងយល់គ្រប់ៗគ្នាថា "បុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ" គឺជាការធ្វើបុណ្យដាក់បិណ្ឌ ដើម្បីឧទ្ទិសដល់បេតបុគ្គលជាឪពុកម្តាយ បងប្អូន ឬញាតិសន្តានទាំងឡាយ ដែលបានចែកស្ថានទៅ ហើយមិនដឹងជាទៅចាប់កំណើតជាអ្វី។ ប៉ុន្តែបើតាមអត្ថបទរបស់លោក សុង ស៊ីវ វិញការធ្វើបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ ពុំមែនមានន័យតែប៉ុណ្ណឹងទេ គឺលោកបានបកស្រាយដោយលើកយកអត្ថន័យថា៖

- ដើម្បីឧទ្ទិសកុសលចំពោះបេតបុគ្គល ឬប្រេតបុគ្គល (ពាក្យ"បេត" ជាពាក្យបាលី ឯពាក្យ"ប្រេត" ជាពាក្យសំស្ក្រឹត) ដើម្បីឱ្យបានសេចក្តីសុខចម្រើន មានសិរីសួស្តីដែលកើតពីផលទានរបស់ខ្លួន តាមរយៈការប្រគេនចង្ហាន់និងទេយ្យវត្ថុដល់ព្រះសង្ឃក្នុងអំឡុងពេលគង់ចាំព្រះវស្សា។

- ដើម្បីបង្កើតសាមគ្គីរបស់ជាតិ គឺការស្រុះស្រួលគ្នាទាំងពេលវេលាកំណត់ទាំងការធ្វើនំគម អន្សម ពេញទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា យើងក៏អាចកត់សម្គាល់នូវពាក្យមួយទៀតថា "បុណ្យសែនដូនតា" ដែលជាពាក្យសាមញ្ញសម្រាប់ប្រជារាស្ត្រខ្លះ ព្រោះថាពាក្យទាំងពីរគឺមានន័យដូចគ្នា។

កាលពីសម័យបុរាណកាល គេធ្វើពិធីបុណ្យនេះ គឺដើម្បីរៀបចំធ្វើសង្ឃភត្ត ទំនុកបម្រុងព្រះសង្ឃដែលគង់ចាំវស្សាក្នុងវត្តរយៈពេល៣ខែ ចាប់ពីថ្ងៃចូលវស្សារហូតដល់ថ្ងៃចេញវស្សា។ នៅក្នុងចំណោរកាលបុរាណបានចារថា ដោយនៅក្នុងរដូវវស្សាមានភ្លៀងធ្លាក់ជោកជាំ រលឹមពព្រិចធ្វើឱ្យមានការលំបាកដល់ព្រះសង្ឃក្នុងពេលធ្វើគោចរបិណ្ឌបាត។ ហេតុដូច្នេះទើបបណ្ឌាពុទ្ធបរិស័ទនាំគ្នារៀបចំពិធីនេះ ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ព្រះសង្ឃប្រចាំថ្ងៃរហូត

ដល់ថ្ងៃចេញវស្សា។ ម្យ៉ាងវិញទៀតនៅក្នុងពិធីបុណ្យនេះ គឺធ្វើឡើងដើម្បីផ្សាយឧទ្ទិសកុសលដល់ពពួកបេតជនញាតិ និងញាតិទាំង៧សន្តានព្រមទាំងតំណញាតិច្រើនមហាកប្បនោះផងដែរ តាមរយៈអនុភាពនៃសង្ឃគតាទក្ខិណា- ទាន ដែលរស់រងទុក្ខវេទនា កើតជាប្រេតមានកម្មពៀរ ជាប់ទោសធ្ងន់រងកម្មក្រហល់ក្រហាយអត់ឃ្លានទាំងអស់នោះ បានរួចផុតពីក្ដីលំបាកសោកសៅ។

៣. រដូវបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ

ចាប់តាំងពីសម័យបុរាណកាលរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនេះ គេតែងតែប្រារព្ធនៅក្នុងរដូវវស្សា ព្រោះនៅក្នុងរដូវនេះពពួកប្រេតអាចមានឱកាសច្រើនក្នុងការស្វែងរកចំណីអាហារជាងរដូវផ្សេងៗទាំងអស់។ ម្យ៉ាងវិញទៀតនៅក្នុងវស្សានរដូវអាហាររបស់ពួកប្រេត ដូចជាកក់ជ្រាំ ស្ទេស្ន កំហាក សាកសព និងកាកសំណល់អសោចិ៍សម្បូរនៅក្នុងខែភ្លៀងផ្គរពព្រិចៗ។ នៅក្នុងរដូវបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ រយៈពេល១៥ថ្ងៃនេះ មានពពួកបេតជន (ពួកប្រេត) សាច់ញាតិទាំងប្រាំពីរសន្តាន ព្រមទាំងតំណញាតិច្រើនមហាកប្ប ដែលអត់ឃ្លានអាហារអស់រយៈពេលជាច្រើនខែមកហើយនោះ ត្រូវបានរួចផុតពីការឃុំឃាំងអនុញ្ញាតឱ្យមកស្វែងរកសាច់ញាតិនៅតាមវត្តអារាមផ្សេងៗ ដែលនាំយកចំណីអាហារផ្សេងៗ មកឧទ្ទិសកុសលឱ្យខ្លួន។ ម្យ៉ាងវិញទៀត បើតាមសម្ដីចាស់ៗបុរាណនិយាយតៗគ្នាថា ក្នុងរយៈពេល១៥ថ្ងៃ បើពពួកបេតជនទាំងអស់នោះដើរស្វែងរកញាតិចំនួន៧វត្តនៅតែមិនឃើញនោះ ពពួកប្រេតទាំងអស់នោះនឹងស្រែកយំទន្ទ្រាំជើង ព្រោះតែការខកបំណង និងភាពស្រេកឃ្លានក្រហល់ក្រហាយក្នុងចិត្ត។ ជាពិសេស មានបុគ្គលខ្លះជំនឿថា ពពួកបេតជនទាំងអស់នោះ នឹងដេរដាក់បណ្ដាសាដល់សាច់ញាតិកូនចៅ។

៤. ការប្រារព្ធពិធីបុណ្យបិណ្ឌភ្ជុំ

ចំពោះបុណ្យបិណ្ឌភ្ជុំនេះ បុរាណាចារ្យរាជបណ្ឌិតខ្មែរបានរៀបចំរយៈពេល ១៥ថ្ងៃ ដោយចាប់គិតពីថ្ងៃទី១រោច ដល់ថ្ងៃទី១៥រោច ខែភទ្របទ ជាពិធីមួយសម្រាប់ឧទ្ទិសកុសលទៅដល់បេតជនញាតិដែលបានស្លាប់ទៅ។ នៅក្នុងរយៈពេល១៤ថ្ងៃ នៃការកាន់បិណ្ឌ ឬដាក់បិណ្ឌនេះ ពុទ្ធបរិស័ទចំណុះជើងវត្តទាំងអស់ ជាពិសេសក្រុមនីមួយៗដែលបានរៀបចំជាក្រុម ដើម្បីរៀបចំធ្វើយាគូ ឬធ្វើកត្តាហារ។ ពេលទូងស្គរចំណាំវស្សា អ្នកនៅក្នុងក្រុមវេននីមួយៗត្រូវចាប់ផ្ដើមធ្វើចង្ហាន់ ហើយយាយតាចាស់ៗក្នុងក្រុមវេន ប្រមូលនំនែករៀបចំបាយបិណ្ឌ និងបាយបិត្តបូរ។ រៀបចំរួចហើយត្រូវនាំគ្នាទៅវត្តស្ដាប់លោកសូត្រថ្វាយបង្គំធម៌ សុខោ និងធម៌បរាភវសូត្រ។ ចំណែកឯកូនចៅដែលនៅផ្ទះនាំគ្នារៀបចំម្ហូបអាហារ។ លុះដល់ពេលព្រឹកព្រាងអរុណោ

ទ័យ កូនចៅត្រូវនាំគ្នារៀបចំខ្ជូនប្រាណកណ្ដៀត យួរ កាន់ ទូល រែកចង្ហាន់ទៅវត្ត។ នៅក្នុងវត្ត លោកអាចារ្យត្រូវរៀបចំពីធីរាប់បាត្រនៅលើឧបដ្ឋានសាលា។ បន្ទាប់មកលោកអាចារ្យជាប្រធានត្រូវនាំពុទ្ធបរិស័ទវេរចង្ហាន់ប្រគេនព្រះសង្ឃ វេរបាយបិត្តបូរ។ល។ លុះដល់ពេលព្រះសង្ឃធ្វើបត្តានុមោទនគាថាចប់ មេវេនក្រុមនីមួយៗត្រូវរៀបចំម្ហូបអាហារនំចំណីចូលគំនាប់ជូនលោកអាចារ្យវត្ត ព្រមទាំងចាត់ចែងភោជនាហារទទួលភ្ញៀវដែលអញ្ជើញទៅបុណ្យនៅក្នុងថ្ងៃវេនរបស់ខ្លួននោះផងដែរ។ ការប្រគេនចង្ហាន់ដល់ព្រះសង្ឃត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីឧទ្ទិសកុសលឱ្យទៅជីដូនជីតា ឪពុកម្ដាយ បងប្អូន និងញាតិទាំង ៧សន្ដាន ដែលបានស្លាប់ក្លាយជាប្រេត ហើយត្រូវបានជាប់ឃុំនៅក្នុងនរក។ ក្នុងការបើកទ្វារនរកនេះ ប្រេតខ្លះមានឱកាសរួចផុតពីការជាប់ទារុណកម្មនៅនរក ខណៈដែលខ្លះទៀតត្រូវបានគេដោះលែងឱ្យនៅក្រៅនរកជាបណ្ដោះអាសន្ន ដើម្បីទៅទទួលយកនូវចំណី និងកុសលផលបុណ្យដែលកូនចៅបានឧទ្ទិសឱ្យ ហើយនឹងត្រូវត្រឡប់ទៅទទួលទុក្ខវេទនានៅក្នុងនរកបន្តទៀត បន្ទាប់ពីពិធីភ្ជុំបិណ្ឌនេះត្រូវបានបញ្ចប់។ ចំពោះញាតិ សន្ដានដែលមិនបាននៅក្នុងនរកក៏ដោយក្ដី ក៏ត្រូវបានគេចាត់ទុកថាអាចទទួលបាននូវកុសលពីការឧទ្ទិសក្នុងពិធីបុណ្យនេះផងដែរ។

ក្នុងថ្ងៃបុណ្យភ្ជុំមានការរៀបចំកញ្ចប់ចតុប្បច្ច័យ(ស៊ីង)ប្រគេនគ្រប់ភិក្ខុសាមណេរ ហើយគណៈកម្មការវត្តបានចាត់ចែងនំអន្សមនំគម និងបាយបិត្តបូរឱ្យទៅសិស្សគណទុកប្រគេនភិក្ខុសាមណេរតាមចំណែកសម្រាប់ធ្វើចង្ហាន់នៅព្រឹកថ្ងៃបន្ទាប់។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ថ្ងៃបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនេះ កាលពីសម័យបុរាណមានលេងល្បែងប្រណាំងក្របី សេះ ចាប់ពី២-៣គូទៅតាមតំបន់រៀងៗខ្លួន ដើម្បីអបអរនៅក្នុងថ្ងៃបុណ្យឆ្លងបង្ហើយ។ លើសពីនេះទៅទៀតក្របី សេះ និងរបស់ដែលត្រូវប្រកួត គេបានតុបតែងលំអដោយប្រេងលាបពណ៌រលើបរលោងមានពាក់ប្រឡៅ កណ្ដឹងត្រដោក ឬចង្រ្កងជាដើម។ កន្លែងខ្លះទៀតមានលេងល្បែងផ្សេងៗខុសពីនេះ។ ប៉ុន្ដែរហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ទំនៀមទម្លាប់នេះចេះតែបាត់ទៅៗ រួញថយបន្តិចម្ដងៗ សាសនាកាន់តែកន្លងវែងទៅនាំឱ្យការប្រកាន់ខ្ជាប់នោះ ស្ទើរតែបាត់បង់ច្រើនណាស់ដែរ។

៥. ទំនាក់ទំនងបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ និងបុណ្យចូលវស្សា

បើតាមសង្ឃដីការបស់សម្ដេចព្រះមង្គលទេពាចារ្យ អ៊ុំ ស៊ុម បានឱ្យដឹងថា នៅសម័យដើម គឺក្រោយពេលដែលព្រះពុទ្ធសាសនាបានផ្សាយចូលមកក្នុងប្រទេសខ្មែរយើងហើយនោះ ភិក្ខុសង្ឃបាននិមន្តទៅបិណ្ឌបាតគ្រប់ច្រកល្ហករាល់ពេលវេលា

ដោយមិនគិតពី រដូវវស្សា រដូវប្រាំង រដូវក្តៅ ឬរដូវរងាឡើយ។ លុះដល់សម័យស្តេចសោយរាជ្យ គឺវង្ស " ជ័យវរ្ម័ន " ព្រះអង្គមានព្រះទ័យជ្រះថ្លានឹងព្រះពុទ្ធសាសនា ក៏បានឧបត្ថម្ភព្រះសង្ឃដែលបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយបច្ច័យបួន មានចង្ហាន់បិណ្ឌបាត្រ សេនាសណៈ ភេសជ្ជៈ និងចីវរ។ ក្រោយមកទៀត ព្រះអង្គទ្រង់ឈ្វេងយល់ថា នៅរដូវវស្សាព្រះសង្ឃនិមន្តចេញទៅបិណ្ឌបាត្រនោះជួបប្រទះនូវការលំបាកខ្លាំងណាស់ដូចជា ភ្លៀង ផ្គរ រន្ទះ ខ្យល់បក់បោកដែលបណ្តាលឱ្យព្រះសង្ឃអង្គខ្លះត្រូវដួលលើភក់ជ្រាំនោះ ក៏នាំឱ្យព្រះអង្គកើតព្រះ ទ័យសង្វេគផង ជ្រះថ្លាផង ហើយក៏បានបវរណាដល់ព្រះសង្ឃក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឱ្យនិមន្តគង់នៅក្នុងវត្ត ហើយកុំនិមន្តចេញបិណ្ឌបាត្រឯណា ក្នុងរយៈពេល៣ខែ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះព្រះអង្គក៏បានធ្វើព្រះរាជប្រកាសផ្សព្វផ្សាយឱ្យប្រជារាស្ត្រទាំងអស់ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជួយឧបត្ថម្ភបច្ច័យបួនដល់ព្រះសង្ឃក្នុងរយៈពេលនៃរដូវវស្សាកុំឱ្យព្រះសង្ឃនិមន្តបិណ្ឌបាត្រនៅខាងក្រៅទៀត។ ការអនុវត្តបែបនេះចេះតែក្លាយបន្តិចម្តងៗប្រជារាស្ត្រក៏ធ្វើតាមព្រះរាជារហូតមក គឺឱ្យតែដល់រដូវវស្សា រយៈពេល៣ខែ ដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃ១រោច ខែអាសាឍ ដល់ថ្ងៃពេញបូរមីខែអស្សុជមិនឱ្យព្រះសង្ឃទៅណាទេ (នៅសម័យនោះគេដាក់បិណ្ឌ ក្នុងរយៈពេល ៣ ខែតែក្រោយៗមកក៏សល់រយៈពេលតិចទៅៗរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ អាស្រ័យដោយកត្តាជីវភាពរស់នៅក្នុងសង្គមមានការប្រែប្រួល)។

៦. បរាភវសូត្រ

បរាភវសូត្រ (អានថា ប៉ៈ រ៉ា ភៈ វៈ សូត) តែងត្រូវបានព្រះសង្ឃសូត្រនៅក្នុងព្រះវិហារជារៀងរាល់ថ្ងៃនាពេលទៀបភ្លឺនៅក្នុងអំឡុងពេលបុណ្យកាន់បិណ្ឌ។ បរាភវសូត្រមានន័យថា «មាត្រាដែលពោលពីធម្មជាតិដែលគ្មានក្តីចម្រើនឬធម៌ជាហេតុនាំឱ្យមានក្តីវិនាស»។[1] ធម៌នេះធ្វើឱ្យអ្នកស្តាប់បានដឹងច្បាស់ពីមូលហេតុដែលនាំឱ្យវិនាស ហើយឱ្យគេជៀសវាងដើម្បីគេចឱ្យផុតពីក្តីវិនាស ហើយប្រសិនបើគេមិនបានស្តាប់ធម៌នេះ គេអាចនឹងមិនដឹងពីហេតុដែលនាំឱ្យវិនាសហេតុនេះ អាចនឹងប្រព្រឹត្តខុសជាហេតុនាំឱ្យវិនាសទៅវិញ។ ក្នុងនោះព្រះពុទ្ធបានបង្រៀនពីហេតុផលសាមញ្ញៗ និងជាក់ស្តែងដូចជាថា បុគ្គលដែលមានវ័យចំណាស់ពេកហើយយកមនុស្សក្មេងជាប្រពន្ធប្តី ភាពជាបុគ្គលអកត្តញ្ញូ មិនដឹងគុណឪពុកម្តាយ អ្នកលេងល្បែង៣ប្រការ គឺល្បែងស្រី ល្បែងស្រា និងល្បែងភ្នាល់គ្រប់ប្រភេទ ភាពជាអ្នកខ្ជិលច្រអូសជាដើមហេតុនាំមកនូវក្តីវិនាស។

---

[1] សូត្រនេះមាននៅក្នុងគម្ពីរសុត្តន្តបិដកខុទ្ទកនិកាយ សុត្តនិបាត តតិយភាគទី៥៤ ទំព័រទី៣៦។

៧. ការបោះបាយបិណ្ឌ

នាពេលព្រលឹម វេលាម៉ោង៤ព្រឹក ប្រជាពលរដ្ឋតែងតែនាំគ្នាដើរទៅវត្តអារ៉ាមនានា នៅក្នុងភូមិ ឬនៅក្បែរផ្ទះរបស់ខ្លួន ជាមួយនឹងនំចំណីដែលធ្វើរួចជាស្រេចដើម្បីទៅវត្ត។ ការបោះបាយបិណ្ឌជាជំនឿអរូបិយមួយផងដែរ ដែលប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរយើងនិយមធ្វើជារៀងរាល់ព្រឹក ដើម្បីបញ្ជូនឬឧទ្ទិសកុសលឱ្យទៅញាតិសន្តានសាច់សាលោហិតដែលបានចែកឋានទៅបរលោក។ ការបោះបាយបិណ្ឌ(ការបោះដុំបាយ) ជាសកម្មភាពមួយដែលមិនទាន់មានឯកភាពគ្នានៅក្នុងសង្គមពុទ្ធសាសនិកនៅឡើយ ដោយអ្នកខ្លះបានចាត់ទុកការបោះបិណ្ឌជាកិច្ចដ៏សំខាន់មួយមិនអាចខានបាននៅក្នុង រដូវបុណ្យកាន់បិណ្ឌនេះ ខណៈដែលអ្នកខ្លះបានអះអាង និងរិះគន់ថា ការបោះបាយបិណ្ឌជាទង្វើមិនត្រឹមត្រូវ ជាភាពខ្ជះខ្ជាយ ជាការធ្វើមិនគោរពទានជាដើម។ អ្នកដែលជឿថា បោះបាយបិណ្ឌមានប្រយោជន៍គិតថា បោះបាយបិណ្ឌ គឺបោះឱ្យពួកប្រេត(ហេតុនេះទើបនៅតំបន់ខ្លះមិនហៅបាយបិណ្ឌទេ តែគេហៅថាបាយប្រេត)។ ចំណែកអ្នកពុទ្ធនិយមខ្លះទៀតបានអះអាងថា ការបោះបាយបិណ្ឌជាការធ្វើទានមិនត្រឹមត្រូវតាមការបង្រៀនរបស់ព្រះពុទ្ធឡើយ។

៨. ការពូនភ្នំខ្សាច់ (វាលុកចេតិយ) ក្នុងពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ

ជំនឿដែលពុទ្ធបរិស័ទលើកឡើងអំពីការពូនភ្នំខ្សាច់នៅអំឡុងពេលបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនេះ វាជាជំនឿមួយដែលខ្មែរយើងទូទៅយល់ថា ល្អនិងមានប្រយោជន៍ ដ្បិតពួកគាត់យល់ថា ការពូនភ្នំខ្សាច់ និងការដាក់លុយតាមភ្នំខ្សាច់នីមួយៗដោយមានអុជធូបបួងសួងផងនោះ គឺដើម្បីស្នាលាកំហុសបាបមួយចំនួនដែលខ្លួនបានសាងឡើងហើយដែលមិនបានចាប់អារម្មណ៍កន្លងមក និងម្យ៉ាងវិញទៀតក៏ជាការឧទ្ទិសកុសលមួយជូនដល់ឧបការីជនទាំងឡាយដែលបានលាចាកលោកផងដែរ។ បើតាមក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យបានបរិយាយពីការកសាងវាលុកចេតិយ(ពូនភ្នំខ្សាច់)នេះថា៖ ចេតិយដែលគេកសាងដោយដីខ្សាច់សុទ្ធ គឺគេយកដីខ្សាច់មកចាក់គរហើយពូនឱ្យមានរូបជាចេតិយឡើង ដែលគេហៅតាមភាសាបាលីថា «វាលុកចេតិយ» ឬនិយមហៅជាភាសាខ្មែរថា «ពូនភ្នំខ្សាច់» ព្រោះគំនរខ្សាច់ដែលពូនឡើងនោះមានស្ថានភាពប្រហែលភ្នំ។ វាលុកចេតិយនេះមានគតិនិយមថា ធ្វើឡើងដើម្បីឧទ្ទិសថ្វាយជាសក្ការបូជាតំណាងព្រះចូឡាមណីចេតិយនៅស្ថានត្រៃត្រឹង្សសួគ៌ដែលពួកទេវតាសាងបញ្ចុះព្រះកេសធាតុ (ព្រះកេសា) និងព្រះទាឋាធាតុ (ព្រះចង្កូមកែវ) នៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលសម្គាល់ថាបានផលានិសង្ស។

វាលុកចេតិយគេតែងសាងនៅទីណា? មានខ្នាតប៉ុណ្ណា? មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្ដេច? សាងម្ដងៗ មានប៉ុន្មានតួចេតិយ? មានគ្រឿងប្រកបដូចម្ដេច?

បើតាមទម្លាប់ដែលបុរាណបណ្ឌិតធ្លាប់ធ្វើមក ការពូនភ្នំខ្សាច់ គឺគេធ្វើនៅទីណាដែលមានដីខ្សាច់ល្អ ហើយបើតាមទំនៀមទម្លាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជាយើង គេច្រើនធ្វើនៅតាមទីវត្ត ដោយទីនោះជាទីប្រជុំជនផង និងឱ្យបានដីចូលវត្តផង ឯទីដទៃក្រៅពីទីនេះក៏មានធ្វើនៅតាមដើមពោធិដែលជាទីសក្ការបូជារបស់ប្រជាជនខ្លះដែរ តែមានតិចៗ

តើគេសាងវាលុកចេតិយក្នុងវេលាណា? និងមានខ្នាត ទំហំ ឬកម្ពស់ប៉ុនណា? ចំនួនប៉ុន្មាន?

ការកសាងវាលុកចេតិយ មានរឿងខ្លះកំណត់ថាត្រូវសាងនៅវេលាចូលឆ្នាំ ឯរឿងខ្លះគ្រាន់តែណែនាំឱ្យធ្វើឥតមានកំណត់កាលវេលាទេ។ តែបើតាមទំនៀមរបស់ខ្មែរយើងដែលតែងតែធ្វើទូទៅទាំងស្រុងក្នុងវេលាចូលឆ្នាំ និងបុណ្យភ្នំបិណ្ឌ។ ក្រៅពីរដូវនេះគេធ្វើចំពោះបុណ្យចម្រើនអាយុយឺនយូរនិងពេលដែលមាតាឬបិតាឈឺធ្ងន់ ដើម្បីរំដោះគ្រោះ។ ចំពោះខ្នាត ទំហំ និងកម្ពស់នៃការកសាងវាលុកចេតិយវិញ គឺគ្មានតម្រាណាមួយកំណត់ខ្នាតជាកម្រិតទំហំឬកម្ពស់ទេ ស្រេចនៅលើអធ្យាស្រ័យរបស់អ្នកសាងចង់ធ្វើប៉ុនណាក៏បាន។ ហេតុនេះបានជាឃើញគេធ្វើខ្នាតតូចៗ ប៉ុនចានគោមប្រតិស្ឋានលើតុឬថាស ខ្នាតកណ្ដាលទំហំ២–៣ហត្ថ កម្ពស់ត្រឹមចង្កេះក៏មាន ខ្នាតធំៗប៉ុនជង្រុកស្រូវមានសភាពប្រហែលដំបូកធំ ឬកូនភ្នំក៏មាន។ រីឯចំនួនវិញ គេឃើញមានធ្វើតែមួយក៏មាន ៣ឬ៥ក៏មាន ធ្វើព័ទ្ធជុំវិញព្រះវិហារតាមទិសទាំង៨ក៏មាន។ តែនិយាយពីចំនួន៥វិញ គឺគេធ្វើភ្នំមួយធំខ្ពស់ចំកណ្ដាល (ដែលតាមចាស់ៗនិយមថាធ្វើតំណាងភ្នំសិនេរុ ដែលជាទីតាំងឋានត្រៃត្រឹង្ស) តូចៗបួន នៅទិសទាំង៤ គឺទិសបូព៌ ទក្សិណ បស្ចិម ឧត្តរ (តំណាងភ្នំយុគន្ធរដែលជាទីតាំងឋានចាតុម្មហារាជិកា)។

គ្រឿងប្រកបវាលុកចេតិយដូចម្ដេចខ្លះ?

តាមទំនៀមខ្មែរយើង កាលបើគេជញ្ជូនដីខ្សាច់មកចាក់គរពូនឱ្យមានទ្រង់ទ្រាយប្រហែលភ្នំ មានកម្ពស់ និងទំហំជួនល្មមតាមដែលគេត្រូវការហើយ គេច្រើនយកក្អមមួយកំណាត់ ឬយកក្អមទាំងមូលមកកប់ឱ្យនៅត្រឹមក ដាក់ត្រង់កំពូល គ្រប់ចេតិយឱ្យមានសណ្ឋានដូចក្បាច់ចេតិយមែនទែន និងវត្តខ្លះដែលគេរកដីខ្សាច់ពុំបាន ហើយគេចង់ឱ្យចម្រើនដីវត្ត គេយកដីកណ្ដោងធ្វើជំនួសក៏មានធ្វើហើយគេធ្វើរាជវ័តិព័ទ្ធជុំវិញពីក្រៅចេតិយទាំងនោះ ទុកតែមាត់ទ្វារចេញចូល៤ទិស ដោយគេធ្វើរានទេព្ដា៨ ដាក់គ្រប់៨ទិស មានរានមួយទៀតគេសន្មតជារានព្រះកាល ឬព្រះយមរាជ ដាក់នៅទិសបូព៌ មានទាំងឆត្ររួត

និងទង់រលកដោតគ្រប់ពានទាំងនោះផង ព្រមទាំងបូជាដោយផ្កាភ្ញី និង ស្លាធម៌ ទឹកអប់ ជាដើម។

កាលគេធ្វើគ្រឿងប្រដាប់ដូចរៀបរាប់ខាងលើនេះរួចហើយ វេលាថ្ងៃរសៀលទាប គេយកទៀនធូបទៅអុជ ដោយមានយកផ្កាចម្រុះពណ៌ទៅដោតដាក់បូជា និងយកទង់ធ្វើពី ក្រដាស់ពណ៌ផ្សេងៗទៅដោតបូជានៅកំពូលវាលុកចេតិយទាំងនោះ ហើយមានអាចារ្យម្នាក់នាំឧបាសកឧបាសិកាដើរប្រទក្សិណ៣ជុំ រួចនមស្ការព្រះរតនត្រ័យសមាទានសីល ទើបយកសំពត់សទៅព័ទ្ធឈៀង ដូចអង្សក័2 ពីលើវាលុកចេតិយទាំងនោះ រួចនាំសូត្រអធិដ្ឋានវាលុកចេតិយទាំងអស់ ដែលគេហៅតាមសំដីអ្នកស្រុកថា «បំបួសភ្នំ» ឱ្យជាតំណាងព្រះចូឡាមណីចេតិយនៅឯឋានត្រៃត្រឹង្សសួគ៌ដោយសូត្របាលីថា ឥមំ វាលុកចេតិយំ ចុឡាមណិចេតិយំ អធិដ្ឋាមិ (ប្រែថា) «ខ្ញុំសូមតាំងចិត្តអធិដ្ឋានព្រះចេតិយខ្សាច់នេះឱ្យជារបស់តំណាងព្រះចូឡាមណីចេតិយ»។

ក្រោយពេលបំបួសភ្នំហើយ នាវេលាយប់គេនាំគ្នាចូលវិហារ ឬសាលាបុណ្យ ដើម្បីនិមន្តព្រះសង្ឃសូត្រព្រះបរិត្ត រួចទេសនាសាស្ត្រាអានិសង្សខ្សាច់។ បើបុណ្យនោះគេធ្វើត្រូវលើថ្ងៃបុណ្យចូលឆ្នាំ លុះចប់ទេសនា គេលេងល្បែងផ្សេងៗ តាមទម្លាប់ស្រុករបស់គេមានលេងឈូង អង្គញ់ ទាញព្រ័ត្រ ជាដើម។ លុះវេលាព្រឹក គេអង្គាសយាគូថ្ងៃត្រង់ អង្គាសភត្តប្រគេនព្រះសង្ឃទូទៅទាំងវត្តគ្រប់បីថ្ងៃបីយប់។ នៅថ្ងៃគម្រប់៤ គេនិមន្តព្រះធម្មកថិកទេសនាសង្គ្រាយនាឆ្លងបុណ្យ ហើយនិមន្តលោកបង្សុកូល រួចប្រគេនវណ្ណាប់ទេយ្យទានមានសំពត់សាដក ឈើគូស ស្ករ តែ ជាដើម ចំពោះព្រះសង្ឃតាមសមគួរដល់សទ្ធា ជាការសម្រេចពិធីបុណ្យសាងវាលុកចេតិយត្រឹមនេះ។

តាមទំនៀមវាលុកចេតិយដែលគេបានអធិដ្ឋាន(បំបួស)ហើយ គេកាន់ថាបានឡើងពេញជាពុទ្ធចេតិយមែនៗ ហើយបើនរណាមួយទៅរំលាយព្រះចេតិយនោះមុនគេផ្សឹកចេញ គេទុកថាជាមានទោសធ្ងន់ណាស់ ដោយហេតុនេះ កាលធ្វើបុណ្យឆ្លងហើយ អាចារ្យក៏ផ្សឹកចេញភ្លាមដោយភាសាបាលីថា ឥមំ វាលុកចេតិយំ បច្ចក្ខាមិ (ប្រែថា) «ខ្ញុំផ្សឹកឥឡូវនេះវាលុកចេតិយនេះ គឺដកចិត្តចេញលែងកាន់ថាជាវាលុកចេតិយហើយ»។

---

[២] អង្សក័(អង់-ស័ក) នាមសព្ទ (សំ. បា. អំស " ស្មា ", អំសក ឬ អំសិក "ដែលទាក់ទងឬជាប់ដោយស្មា ") កាសាវពស្ត្រមួយយ៉ាងសម្រាប់បព្វជិតពុទ្ធសាសនិកសម័យសព្វថ្ងៃពាក់ពាតលើស្មាខាងឆ្វេងព័ទ្ធមកក្រោមក្លៀកខាងស្តាំ ប្រើជាទ្រនាប់ញើសពីខាងក្នុងឧត្តរាសង្គ, ជាគ្រឿងបរិក្ខាររាយរង ឬបរិក្ខារពិសេស ប្រើក៏បាន មិនប្រើក៏បាន ព្រោះគ្រឿងបរិក្ខារនេះ ពុំមែនជាពុទ្ធានុញ្ញាតទេ . . . ដូចគ្នានឹង វត្ថពន្ធទ្រូង ដែរ ប្រើក៏បាន មិនបាច់ប្រើក៏បាន ជាចីវររាប់ចូលក្នុង បរិក្ខារចោឡៈ ដែលអដ្ឋកថាប្រាប់ថា បព្វជិតប្រើច្រើនប៉ុន្មានក៏បាន ឥតមានកំហុសទេ (ព. វិ. ពុ.) ។ ម. ព. វត្ថពន្ធ ផង។ តាមវចនានុក្រមសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ **ជួន ណាត**។

ក្រោយពីនោះទោះនរណារំលោយក៏គ្មានទោសពៃរ៍អ្វីទេ ហើយគេយកដីខ្សាច់ក្នុំនោះទៅស្ថាបនាជាវត្ថុអ្វីៗក្នុងវត្តតាមត្រូវការ។

មានសូត្រមួយឈ្មោះ មហាសំការសូត្រ ដែលសំដែងពីដើមកំណើតរឿងបុណ្យសាងវាលុកចេតិយថាបានផលានិសង្សណាស់ មានសេចក្ដីដូចស្រង់មកដោយសង្ខេបតទៅនេះថា៖

សម័យមួយ ព្រះបរមសាស្ដាទ្រង់ប្រថាប់ក្នុងវត្តជេតពន ទ្រង់សំដែងឆ្លើយប្រស្នាព្រះបាទបសេនទិកោសលថា៖ មហាបពិត្រ! អ្នកដែលបានសាងវាលុកចេតិយ បានបូជាវាលុកចេតិយដោយវត្ថុផ្សេងៗ មានផ្កាក្ដីគ្រឿងក្រអូបនិងទៀនធូបជាដើម បានផលច្រើន បានទៅកើតក្នុងត្រកូលក្សត្រ ត្រកូលព្រាហ្មណ៍។ អ្នកដែលបានដោះលែងសត្វក្នុងឱកាសសង្ក្រាន្តចូលឆ្នាំថ្មី រមែងមានអាយុយឺនយូរមានសេចក្ដីសុខច្រើន អ្នកណាបានផ្ងូតទឹកមាតាបិតា គ្រូឧបជ្ឈាយ៍ អាចារ្យក្ដី បានរក្សាសីលក្ដី បានជីកស្រះក្ដី បានសង់ស្ពានក្ដី បានធ្វើផ្លូវថ្នល់ក្ដី ។ល។ ព្រះចតុលោកបាលតែងកត់ឈ្មោះអ្នកនោះទុកលើផែនមាស បើអ្នកណាមិនស្គាល់គុណព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ មិនធ្វើបុណ្យ ធ្វើតែបាប ព្រះចតុលោកបាល តែងកត់ឈ្មោះអ្នកនោះទុកលើស្បែកឆ្កែ។ល។

ក្រៅពីមហាសំការសូត្រ ដែលថ្លែងមកខាងលើនេះ មានរឿងនិទាន២ទៀតសុទ្ធតែនិយាយពីដើមកំណើតនៃការកសាងវាលុកចេតិយទាំងអស់គឺ៖

និទានទី១ តំណាលពីព្រះពោធិសត្វនាមបារិកៈ ជាឈ្មួញសំពៅ បើកសំពៅទៅជួញបានឃើញផ្នូកខ្សាច់ល្អនៅឆ្នេរសមុទ្រ ក៏បបួលពាណិជឯទៀតកសាងជាវាលុកចេតិយឧទ្ទិសជាតំណាងព្រះចូឡាមណីចេតិយនៅឋានត្រៃត្រឹង្សសួគ៌ ដែលបញ្ចុះព្រះកេសានិងព្រះចង្កូមកែវនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដោយបានបេះផ្កាឈើបូជានិងដើរប្រទក្សិណា៣ជុំ ទើបបើកសំពៅចេញទៅ។ លុះបារិកៈពោធិសត្វនិងឈ្មួញទាំងនោះរំលាង3 បញ្ចក្ខន្ធទៅ ក៏បានទៅកើតជាទេវបុត្រនៅឋានសួគ៌ច្រើនជាតិ ច្យុតពីឋានសួគ៌មក កើតជាស្ដេចចក្រពត្តិ ជាស្ដេចឯករាជ្យច្រើនជាតិ។ ទីបំផុតបារិកពោធិសត្វ បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ឈ្មួញឯទៀតបានជាពុទ្ធសាវ័កដោយអំណាចផលដែលបានសាងនូវវាលុកចេតិយនោះឯង។

និទានទី២ តំណាលថា មានអ្នកនេសាទម្នាក់បានសម្លាប់សត្វចិញ្ចឹមជីវិតតាំងពីក្មេងរហូតដល់ចាស់មិនដែលធ្វើបុណ្យម្ដងណាសោះ។ ថ្ងៃមួយអ្នកនេសាទកំពុងតែលីលំពែង ស្ពាយបាយកញ្ចប់ចេញទៅព្រៃស្វែង

[៣] រំលាង កិរិយាសព្ទ (ស. លាង ឬ លាងផ្លាញ អ. ថ. ល៉ាង ឬ—ផ្លាន) ធ្វើឱ្យវិនាស; បំផ្លាញ; ទម្លាយ; ផ្ដាច់ផ្ដិល, បំបាត់ជីវិតគេ រំលាងប្រយោជន៍, រំលាងវង្ស, រំលាងជីវិតគេ។ រំលាងខន្ធស្លាប់។ លុះបុរសនោះរំលាងខន្ធ ក៏ទៅកើតជាបុត្រសេដ្ឋី . . . ។

រកសត្វ ក៏មានភិក្ខុ១អង្គបិណ្ឌបាតចង្ហាន់។ ដោយសារភិក្ខុអង្គនោះទទួចមិនលែងសោះ អ្នកនេសាទក៏ពូតបាយ១ពំនូតប្រគេន។ លុះអ្នកនេសាទស្លាប់ទៅ ក៏ត្រូវពួកយមបាលចាប់ខ្លួនទៅសួរពីរឿងធ្វើបុណ្យបាបកាលនៅជាមនុស្ស អ្នកនេសាទក៏តបថាមិនបានធ្វើបុណ្យសោះ ធ្វើតែបាប។ កាលនោះយមបាលក៏ចាប់អ្នកនេសាទបោះទៅក្នុងភ្លើងនរក។ អ្នកនេសាទក្រឡេកឃើញភ្លើងសម្បុរដូចត្រៃចីវរ ក៏នឹកដល់ទានរបស់ខ្លួនទើបឆ្លើយប្រាប់ថា កាលខ្លួននៅជាមនុស្សបានធ្វើទានបាយ១ពំនូតដល់ភិក្ខុ១អង្គដែរ។ ឮដូច្នោះយមបាលប្រាប់ថា បើដូច្នេះអ្នកឯងត្រូវបានឡើងទៅកើតឯឋានសួគ៌ ៧ថ្ងៃ ដល់ថ្ងៃទី៨ យើងនឹងយកអ្នកឯងមកទម្លាក់នរកវិញ។ នេសាទក៏បានទៅកើតឯឋានសួគ៌ ឈ្មោះថា អន្ទំលោកកង្សិនីទេវបុត្រ មានវិមាន មានបរិវារ មាននាងសុវណ្ណឱរ៉ៃ ជាទេពី។ អន្ទំលោកកង្សិនីទេវបុត្រសោយសុខបាន៦ថ្ងៃ បាននឹកដល់ពាក្យយមបាលក៏ទោមនស្ស ហើយចូលទៅដេកយំ។ នាងសុវណ្ណឱរ៉ៃ សាកសួរដំណើរដើមទង គាត់ក៏ប្រាប់តាមដំណើរ។ នាងថា បើដូច្នេះយើងត្រូវសាងវាលុកចេតិយ ហើយធ្វើបុណ្យឆ្លង ទើបរួចចាកកម្មពៀនោះ។ អន្ទំលោកកង្សិនីទេវបុត្រ ក៏ចាត់ការកសាងវាលុកចេតិយជាស្រេចក្នុងថ្ងៃទី៧។

លុះដល់ថ្ងៃទី៨ យមបាលក៏ទៅរក តែនាងសុវណ្ណ ឱរ៉ៃ ប្រាប់ថាស្វាមីយើងបានកសាងវាលុកចេតិយ បានធ្វើបុណ្យឆ្លងបានរួចស្រឡះចាកកម្មពៀរហើយ បើអ្នកនៅតែត្រូវការយកខ្លួនទៅធ្វើទោសទៀត ចូរអ្នករាប់គ្រាប់ខ្សាច់១ពែងនេះសិន បើរាប់អស់ទើបយកទៅបាន។ ពួកយមបាលក៏រាប់តាំងពីព្រឹកដល់ថ្ងៃត្រង់ គ្រាប់ខ្សាច់ដែលរាប់ហើយដាក់ក្រៅពែងកម្ពស់ចុងត្នោត រីឯក្នុងពែងនៅតែពេញដដែល ទើបយមបាលព្រមចាញ់ចំណោះក៏ត្រឡប់ទៅយមលោកវិញ ហើយអន្ទំលោកកង្សិនីទេវបុត្របាននៅក្នុងឋានសួគ៌ដរាបមក ដោយអំណាចអានិសង្សកសាងវាលុកចេតិយនោះឯង។

និទានទី៣ តំណាលថា មានក្មេងម្នាក់ចេះតែទៅពូនភ្នំខ្សាច់លេងនៅផ្នូកខ្សាច់ក្បែរផ្ទះដោយតាំងចិត្តជាបុណ្យតាមនិស្ស័យក្មេង ពូនហើយដេកនឿលលើដីខ្សាច់ក្បែរភ្នំនោះរាល់ថ្ងៃ ទាល់តែអ្នកស្រុកគេហៅក្មេងនោះថា ចៅកំជិលខ្សាច់ ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះឥន្ទបើកទិព្វចក្ខុមកឃើញចៅកំជិលខ្សាច់ពូនភ្នំខ្សាច់ ក៏ចាត់ឱ្យនាងទេពធីតាដ៏ល្អ១រូបមកធ្វើជាភរិយា។ ទទួលវេលានោះព្រះរាជាម្ចាស់ផែនដីទ្រង់ព្រះទិវង្គត គ្មានព្រះរាជបុត្រស្នងរាជសម្បត្តិ ពួកសេនាបតីគិតឃើញថា ចៅកំជិលខ្សាច់គួរធ្វើជាព្រះរាជា ក៏ចាត់ការផ្សងបុស្បរថ (រថផ្កា) រកអ្នកមានបុណ្យ បុស្បរថក៏រត់ទៅត្រូវលើចៅកំជិលខ្សាច់ ទើបគេនាំគ្នាអញ្ជើញចៅនោះទៅ

សោយរាជ្យ និងអភិសេកនាងទេពធីតាជាអគ្គមហេសី។

សូត្រ និងនិទានខាងលើនេះ សុទ្ធតែជាសាស្ត្រាស្លឹករិត ជាគម្ពីរតែងឡើងខាងក្រោយមហាសំការសូត្រភាសាបាលីនិទានទាំង៣ ក៏សម្រាយមកជាភាសាខ្មែរ ដែលអ្នកផងតែងហៅនិទានទាំងនោះថា សាស្ត្រាអានិសង្សខ្សាច់។ សាស្ត្រាទាំងនោះបើមិនមួយក៏មួយ ធម្មកថិក[4]ជាច្រើនបានយកមកទេសនានៅពេលធ្វើបុណ្យកសាងវាលុកចេតិយ ព្រោះហេតុនេះទើបខ្មែរយើងមានសទ្ធាជ្រះថ្លានាំគ្នាធ្វើបុណ្យនេះជាប់ជាប្រពៃណីរៀងមកដរាបដល់សព្វថ្ងៃនេះ។

បណ្ដា សូត្រនិងនិទាន ដែលមាននិយាយពីការកសាងវាលុកចេតិយទាំងប៉ុន្មានដូចបានស្រង់មកថ្លែងដោយសង្ខេបខាងលើនេះ មហាសំការសូត្រ និទានបារិកៈពោធិសត្វនិងនិទានចៅកំជិលខ្សាច់គ្រាន់តែសំដែងថាពូនភ្នំខ្សាច់ផ្ដាច់កម្មពៀរ។ ហេតុនេះបានជាជនសាមញ្ញនិយមជឿតាមនិទាននេសាទថាពូនភ្នំខ្សាច់ផ្ដាច់បាប តែសម្រាប់ជនជាបណ្ឌិតដែលយល់ការណ៍ពិតតាមគោលពុទ្ធវចនៈ មិននិយមដូច្នោះទេ បើពូនភ្នំខ្សាច់ក៏ពូនឧទ្ទិសថ្វាយជាតំណាងព្រះចូឡាមណីចេតិយត្រង់ៗ យកផលានិសង្សដើម្បីបានសេចក្ដីសុខ សេចក្ដីចម្រើនក្នុងលោកនេះ និងលោកខាងមុខ។

៩. ប្រេត

ប្រេត អានថា ប្រែត តាមសំនៀងខ្មែរ គឺជាពាក្យខ្ចីមកពីភាសាសំស្ក្រឹត។ ចំណែកពាក្យខ្ចីមកពី ភាសាបាលីវិញ ហៅថា "បេត" អានថា ប៉េតៈ។ អត្ថន័យដើមរបស់ពាក្យ ប្រេត គឺជាមនុស្សដែលស្លាប់ ឬព្រលឹងខ្មោច។ នៅក្នុងវចនានុក្រមខ្មែរសម្ដេចសង្ឃរាជ ជួន ណាតះ ប្រេត ប្រែថា សត្វកើតក្នុងអបាយភូមិ ពួកមួយ ។ បើប្រើជាគុណនាមវិញ ប្រេត មានន័យថា(អ្នក)ដែលធ្វើមរណកាលទៅកាន់បរលោកហើយ។

ក្រោយមក ពុទ្ធសាសនាមហាយានបានជ្រាបទៅដល់ប្រទេសចិន ហើយជនជាតិចិនបានបកប្រែពាក្យ ប្រេត ពីភាសាសំស្ក្រឹតទៅជាភាសាចិនថា "អេគុយ" (egui) ដែលមានន័យផ្សេងថា "ខ្មោចស្រេកឃ្លាន" ដែលជាប់អត្ថន័យនៅក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដក ក៏ដូចជាផ្នត់គំនិតខ្មែរនិងសាសន៍ផ្សេងៗទៀតដែលកាន់ពុទ្ធសាសនានិកាយថេរវាទរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ។ ទស្សនៈអំពីខ្មោចឬព្រលឹង នៅក្នុងវប្បធម៌របស់ជនជាតិឥណ្ឌានិងជនជាតិចិនគឺមានដូចគ្នា។ ដូច្នេះការបកប្រែភាសានិងការបង្រៀនទ្រឹស្ដីពុទ្ធសាសនា ក៏មានការប្រែប្រួល

[4] ធម្មកថិក (ធ័ម-មៈកៈថិក) នាមសព្ទ (បា. ; សំ. ធម៌កថិក) អ្នកសំដែងធម៌។ ខ្មែរប្រើពាក្យនេះជាងារនៃភិក្ខុអ្នកចេះសំដែងធម៌ ថ្នាក់ជាឋានានុក្រម ជាសហការីនៃព្រះរាជាគណៈ ជាចៅអធិការវត្តធំៗក្នុងព្រះរាជធានី ឬជាសហការីនៃមេគណ កាលបើត្រូវការឱ្យមានព្រះធម្មកថិក សហការីនៃ... (ម. ព. ធម្មធរ និង វិន័យធរ ទៀតផង)។

ដែលនាំឱ្យកើតមានទស្សនៈថ្មីនាជំនាន់ក្រោយៗ។

ប្រេត បើតាមគម្ពីព្រះពុទ្ធសាសនាបានចែងថា មនុស្សដែលស្លាប់ទៅតែងទៅកើតទីផ្សេងៗតាមកម្មរបស់ខ្លួន។ មនុស្សចិត្តអាក្រក់ ដែលបានធ្វើបាបកម្មផ្សេងៗ លុះស្លាប់ទៅតែងតែកើតជាប្រេត៤ប្រភេទ គឺប្រេតដែលចិញ្ចឹមជីវិតដោយខ្ទុះឈាម ប្រេតស្រេកឃ្លានអាហារជានិច្ច ប្រេតដែលភ្លើងឆេះជានិច្ច និងប្រេតដែលចិញ្ចឹមជីវិតដោយផលដែលបុគ្គលដទៃឧទ្ទិសទៅឱ្យ។ គេតែងនិយមជ្រើសរើសចំថ្ងៃរនោច ខែកទ្រុបទ ព្រោះពេលវេលានោះព្រះចន្ទពុំសូវមានពន្លឺ ហើយចេះតែងងឹតទៅៗ ហើយជាឱកាសដែលយមរាជដោះលែងពួកប្រេតទាំងនោះឱ្យមករស់នៅលាយឡំជាមួយមនុស្សចាំទទួលភោគផលដែលបងប្អូនញាតិសន្តានឧទ្ទិសឱ្យ ព្រោះពួកប្រេតតែងខ្លាចពន្លឺណាស់។ ប្រសិនបើរយៈពេល១៥ថ្ងៃពួកប្រេតដើររកគ្រប់វត្តពុំមានឃើញបងប្អូនញាតិសន្តានណាធ្វើបុណ្យបញ្ជូនកុសលទៅឱ្យទេ ពួកគេនឹងអត់បាយអត់ទឹកស្រេកឃ្លានរងទុក្ខវេទនាយ៉ាងក្រៃលែង ហើយក៏មានជំនឿថា ប្រេតនឹងដេរប្រទេចផ្ដាសាដល់បងប្អូនញាតិកាទាំងឡាយឱ្យហិនហោចទ្រព្យសម្បត្តិ ព្រាត់ប្រាស់ឪពុកម្ដាយ ប្ដីប្រពន្ធ កូនចៅញាតិផៅទាំងប្រាំពីរសន្តាន ផងដែរ។

បើតាមឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរភាគ១របស់លោក ត្រឹង ង៉ា បានបញ្ជាក់ថា បុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌអាចមានទំនាក់ទំនងជាមួយលទ្ធិបុគ្គលនិយមរបស់ព្រះបាទឥន្ទ្រវរ្ម័នទី១(៨៧៧-៨៨៩) ដែលព្រះអង្គបានកសាងប្រាសាទរាជ្យផង និងប្រាសាទសម្រាប់ថ្វាយមាតាបិតាដែលលើកឋានៈស្មើទេវៈទេវី[5] សូមបញ្ជាក់ថាមុនរាជ្យរបស់ព្រះអង្គ គឺពុំមានការកសាងប្រាសាទសម្រាប់លទ្ធិបុគ្គលនិយមនោះទេ។ អត្ថន័យនៃទស្សនវិជ្ជានេះ ក្រៅពីការដឹងគុណដល់អតីតព្រះមហាក្សត្រមុនៗ ដើម្បីបង្កើតសុខដុមនីយកម្មក្នុងសង្គមជាតិ ក៏ជាឱកាសនៃការប្រកួតប្រជែងនៃស្នាដៃសំណង់ស្ថាបត្យកម្មរបស់ព្រះមហាក្សត្រដែលកំពុងគ្រប់គ្រងប្រទេសផងដែរ។

ពួកប្រេតដែលអាចទទួលអាហារពីញាតិសន្តានកូនចៅក្នុងវដ្ដបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌបាន មានតែបួនពួក ប៉ុណ្ណោះ ដែលជាប្រេតមានកម្មស្រាលរស់នៅប្រឡូកប្រឡល់ជាមួយនឹងស្រុកមនុស្សយើងនេះដែរគឺ៖

១- បរទត្តូបជីវិកប្រេត ពួកប្រេតនេះរស់នៅអាស្រ័យអ្នកដទៃ គេឧទ្ទិសកុសលទៅ។

២- ខុប្បិបាសិកវត្ថុប្រេត ពួកប្រេតនេះរស់នៅដោយសេចក្ដីស្រេកឃ្លានជាប្រចាំ មានចិត្តរំជើបរំជួល ស្រេកឃ្លានអាហារគ្រប់ពេលរស់នៅអាស្រ័យអណ្ដាតដោយការលិទ្ធនូវវត្ថុផ្សេងៗ។

---

[5] ត្រឹង ង៉ា ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរភាគ១ បោះពុម្ពឆ្នាំ១៩៧៣ ទំព័រ៨២។

៣- និជ្ឈាបកណ្ហិប្រេត ប្រេតប្រភេទនេះ មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយប្រចាំកាយគ្រប់ពេល។

៤- អទិស្សមាណកាយប្រេត ប្រេតពួកនេះមានកាយមិនប្រាកដ មានកម្មស្រាលជាងគេ ប្រេតពួកនេះ កាលណាបានទទួលកុសលផលបុណ្យហើយក៏រួចចាកទុក្ខភ្លាម។

សូមបញ្ជាក់ថា ពួកប្រេតទាំងបួនប្រភេទនេះ មានទោសស្រាលរង់ចាំតែចំណែកផលបុណ្យពីញាតិឧទ្ទិសទៅឱ្យនឹងបានរួចផុតអត្តភាពជាប្រេតនោះភ្លាម។ ប្រេតជំពូកនេះ រស់នៅលើភពផែនដីច្របូកច្របល់ជាមួយមនុស្ស ពេលខ្លះក៏បង្ហាញខ្លួនឱ្យឃើញផងដែរ ជាពិសេសនៅកន្លែងណាដែលស្លាត់ហើយសម្បូរទៅដោយគ្រឿងអសុកសាកសព ព្រោះច្រើនតែទៅស៊ីវត្ថុមិនស្អាត លុះពេលមនុស្សដើរទៅចំពេលកំពុងស៊ី ក៏បង្ហាញខ្លួនបន្លាច ព្រោះខ្លាចមនុស្សមកដណ្តើមអាហាររបស់ខ្លួន។ ហេតុនេះហើយមនុស្សតែងពោលថា ខ្មោចលង ប៉ុន្តែបើមនុស្សមិនខ្លាច ប្រេតជំពូកនេះក៏គេចខ្លួនដោយឯកឯង ជាពិសេសប្រេតទាំងនេះខ្លាចអ្នកមានសីលនិងមានសទ្ធាជាទីបំផុត។

តាមន័យនៅក្នុងគម្ពីរ បេតវត្ថុ នៃគម្ពីរព្រះត្រៃបិដករបស់ពុទ្ធសាសនា និកាយថេរវាទ ពាក្យថា ប្រេត គឺជាបុថុជ្ជន ឬជនសាមញ្ញដែលស្លាប់រួចបានកើតជាសត្វក្នុងអបាយភូមិ ពោលគឺ អបាយភូមិបេត វិស័យដោយសារតែពួកគេបានប្រព្រឹត្តអកុសលកម្មផ្សេងៗកាលពីនៅរស់ជាមនុស្ស។

បើពិចារណាតាមលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រ មនុស្សស្លាប់គ្មានបន្សល់អ្វីជាគ្រឿងសម្រាប់ចងចាំទេ។ ទោះបីសាច់ញាតិយកសាកសពទៅដុតកំទេចចោល យកទៅកប់ក្នុងដី បោះចោលក្នុងទឹកសមុទ្រឬទន្លេ ឬកាត់ចិញ្ច្រាំឱ្យត្មាតស៊ីក៏ដោយ ក៏សាកសពនោះគ្មានអ្វីសល់សេចក្តីចងចាំឬព្រលឹងវិញ្ញាណអ្វីឡើយ។ បើញាតិកប់ខ្មោចក្នុងដី សាច់រាងកាយនឹងផុយរលួយមុនគេ ក្រោយមកឆ្អឹងក៏នឹងរលាយទៅជាដីបាត់នៅថ្ងៃណាមួយជាប្រាកដ។ តើខ្មោចនោះមានអ្វីសេសសល់ ដែលអាចរក្សាការចងចាំថា បុគ្គលនេះជាសាច់ញាតិរបស់ខ្លួន ឬមានការឈឺចាប់ ស្រេកឃ្លាន ឬខឹងសម្បារនោះ? សូម្បីមនុស្សនៅរស់ ក៏មានបញ្ហាលំបាកចងចាំទៅហើយ រហូតមានជំងឺមួយចំនួនដែលធ្វើឱ្យអ្នកជំងឺបាត់បង់ការចងចាំទាំងស្រុងក៏មាន ចុះទម្រាំខ្មោចផុយរលួយខួរក្បាលគ្មានសល់ តើឱ្យចាំអ្វីបាន?។

ជំនឿដែលត្រឹមត្រូវមួយចំនួន ត្រូវបានមនុស្សខំផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងពុទ្ធសាសនានិកាយថេរវាទ គឺមិនមែនចាប់បង្ខំឱ្យមនុស្សល្ងិតល្ងង់ ជឿកាន់យកនិងបន្តអនុវត្តរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននោះទេ គឺមានហេតុផលច្បាស់លាស់។ ជំនឿដែលមានភាពប្រាកដនិយមទាំងនោះ បានបន្ទាចថា ជនណាដែលបានប្រព្រឹត្ត អកុសលកម្ម ដូចជា ការសម្លាប់សត្វ

ការលួចទ្រព្យគេ ការប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាម ការកុហក និងការផឹកសុរាមេរ័យ ពេលស្លាប់ទៅនឹងទៅកើតក្នុងភពនរកតិរច្ឆាន ប្រេតឬអសុរកាយ។ ពួកគេថែមទាំងបំភ័យថា ទោះមនុស្សក្រុមខាងលើនេះបានកើតជាមនុស្សក៏ដោយ ក៏បានត្រឹមតែជាមនុស្សប្រកបដោយទុក្ខវេទនាជាខ្លាំង។ អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវខាងសាសនានានានៅលើពិភពលោក បានរិះគន់យ៉ាងខ្លាំងទៅលើការបង្រៀន សេចក្តីជំនឿមិនមានប្រាកដនិយមបែបនេះ ព្រោះថាការបង្រៀនបែបនេះ គឺជាវិធីបង្រៀនដែលគ្មានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់តាមបែបវិទ្យាសាស្ត្រ (ចិត្តវិទ្យា) ដើម្បីឱ្យមនុស្សរៀនធ្វើអំពើល្អប្រកប ដោយ ចិត្ត មេត្តា និង ករុណា។

ក្រុមមនុស្សខ្លះ បកស្រាយថា ប្រេតមានច្រើនប្រភេទ ពួកខ្លះមានឫទ្ធិអំណាចអាចបង្ហាញជារូបរាង ឥដ្ឋារម្មណ៍ និងអនិដ្ឋារម្មណ៍បាន។ ប្រេតពួកខ្លះ ពេលយប់ជាទេវតាសោយសុខសម្បត្តិក្នុងវិមាន ពេលថ្ងៃជាប្រេតសោយទុក្ខវេទនា។ ប្រេតខ្លះអត់ឃ្លាន មានមាត់ប៉ុនម្ជុល ខ្លះត្រូវស៊ីរបស់បដិកូល (របស់មិនស្អាត) ដូចជា សាកសពសត្វជាដើម។ ប្រេតប្រភេទផ្សេងទៀត គ្មានអាហារស៊ីរហូតអស់ពុទ្ធន្តរ (រយៈពេលចន្លោះការត្រាស់ដឹងនៃព្រះពុទ្ធមួយអង្គទៅមួយអង្គទៀត)។ ជំនឿទាំងនេះ បានបន្តបកស្រាយថា ប្រេត ភាគច្រើន មិនអាចទទួលបានអាហារដែលញាតិឧទ្ទិសជូននោះទេ មានតែប្រេតប្រភេទបរទត្តូបជីវកប្រេត ទើបអាចទទួលបាន។ ចុះបើប្រេតមួយចំនួនធំមិនអាចទទួលអាហារ ឬបុណ្យដែលញាតិឧទ្ទិសជូននោះបានផង តើញាតិសារលោហិត ខំប្រឹងបន្តធ្វើបុណ្យឧទ្ទិសកុសលទៅប្រេតទាំងនោះ នៅពេលបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌធ្វើអ្វី? គឺដើម្បីញុំាងសាមគ្គីធម៌ផងនឹងរក្សាប្រពៃណីផង និងជាការរឭកដល់អ្នកមានគុណផង។

ទោះបីពុទ្ធសាសនិកជនខ្លះនៅតែជឿថាមានប្រេតមានស្ថាននរកឬស្ថានសួគ៌ក៏តាម ការសិក្សាប្រៀបធៀបអក្សរសិល្ប៍និងជីវភាពមនុស្សនៅក្នុងសង្គមឥណ្ឌា បានបង្ហាញថា ប្រេត គឺជាតួអង្គតំណាងឱ្យប្រជារាស្ត្រក្រីក្រឬមនុស្សនៅក្នុងក្រុមចណ្ឌាល(ក្រៅវណ្ណៈ) ដែលទទួលរងការជិះជាន់ មើលងាយ មើលថោក កេងប្រវ័ញ្ច គាបសង្កត់ បំបិតសិទ្ធិសេរីភាព ទារុណកម្ម ពីសំណាក់មនុស្សនៅក្នុងវណ្ណៈព្រាហ្មណ៍ និងវណ្ណៈក្សត្រដែលជាក្រុមមនុស្សមានអំណាច និងអ្នកដឹកនាំប្រទេស។ សម័យបច្ចុប្បន្ននៅប្រទេសឥណ្ឌា និងនៅប្រទេសជាច្រើនទៀតដែលគ្មានការដឹកនាំតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ អំពើមិនល្អរបស់មនុស្សនៃវណ្ណៈព្រាហ្មណ៍និងវណ្ណៈក្សត្រ(អ្នកចេះដឹងនិងអ្នកមានទ្រព្យដែលគ្មានគុណធម៌ រួមទាំងអ្នកដឹកនាំប្រទេស) បន្តប្រព្រឹត្តអំពើអានាចារ្យ គាបសង្កត់ បោកប្រាសរាស្ត្រក្រីក្រតាម គ្រប់រូបភាព រាប់តាំងពីការបំបិតសិទ្ធិប្រជារាស្ត្រមិនឱ្យមានការធ្វើបាតុកម្មប្រឆាំងអំពើលួចប្លន់

ទ្រព្យសម្បត្តិរាស្ត្រ និងការបំបិតសិទ្ធិទទួលបាន ព័ត៌មានត្រឹមត្រូវ។

១០. បាយបិណ្ឌ

ក្នុងរយៈពេលនៃពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ នាវេលាម៉ោង៤ទៀបភ្លឺ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរតែងតែយកបាយដែលគេបានពូតជាដុំមូលៗ លាយ ចេក សណ្ដែក ល្ង និងដូង ជាដើម ដែលគេឱ្យឈ្មោះថា បាយបិណ្ឌ យកទៅវត្តអារាមនានា ដើម្បីបោះបញ្ជូនឧទ្ទិសកុសលទៅដល់ញាតិសន្តាន សាច់សាលោហិត ដែលបានចែកឋានទៅបរលោក ឬពួកនរកប្រេតៗ ការបោះបាយបិណ្ឌនេះ គឺជាជំនឿមួយដែលប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរនិយមធ្វើជារៀងរាល់ឆ្នាំ គឺគេចាប់ផ្ដើមធ្វើចាប់ពីថ្ងៃ១រោច រហូតដល់ថ្ងៃ១៥រោច ខែភទ្របទ ដែលជាទូទៅត្រូវនឹងខែកញ្ញា ឬ តុលា។

នៅវេលានោះ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរបានធ្វើការសូត្រធម៌បួងសួងឧទ្ទិសទៅដល់សាច់ញាត្តិដែលស្លាប់ និងបោះបាយបិណ្ឌនៅជុំវិញព្រះវិហារ ដោយពួកគេជឿថា វិញ្ញាណទាំងឡាយណាដែលគ្មានសាច់ញាតិ ត្រូវបានគេដោះលែងពីឋាននរកឱ្យមកកាន់វត្តអារាមដើម្បីទទួលអាហារពីសាច់ញាត្តិរបស់ពួកគេនៅវេលាយប់ ហើយវិញ្ញាណពួកគេត្រូវត្រឡប់ទៅឋាននរកវិញ នៅមុនពេលព្រះអាទិត្យបញ្ចេញរស្មី។ វិញ្ញាណទាំងនោះនឹងទៅគ្រប់៧វត្ត ដើម្បីរកមើលសាច់ញាតិ និងទទួលអាហារពីពួកគេ។ ប្រសិនបើវិញ្ញាណទាំងនោះមិនឃើញសាច់ ញាតិរបស់ពួកគេមកវត្តទេនោះ ពួកគេនឹងដាក់បណ្ដាសាផ្សេងៗ។ នេះហើយជាមូលហេតុដែលសាច់ញាតិ គួរតែយកចង្ហាន់ទៅវត្ត ទោះបីជាច្រើនឬក៏តិចក៏ដោយ ក្នុងអំឡុងពេលបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ។

តាមការពិតទៅ ការបោះបាយបិណ្ឌមិនត្រឹមតែជាជំនឿដែលបានចាក់ឫសយ៉ាងជ្រៅទៅក្នុងផ្នត់គំនិត ហើយបានក្លាយទៅជាប្រពៃណី ជាទម្លាប់យូរមកហើយរបស់ដូនតាប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែដូនតាខ្មែរ ក៏បានបង្កប់ន័យអប់រំនៅក្នុងពិធីនេះផងដែរ។ ក្រៅពីការឧបត្ថម្ភចង្ហាន់ដល់ព្រះសង្ឃ អាចារ្យបានបង្កើតកម្មវិធីបោះបាយបិណ្ឌនេះដើម្បីអប់រំចិត្តមនុស្សតាមរយៈព្រះសង្ឃសូត្រធម៌បរាភវសូត្រ ទាក់ទងនឹងមូលហេតុទាំង១២យ៉ាងដែលនាំឱ្យមានសេចក្ដីវិនាស ព្រោះការបង្រៀនផ្ទាល់ហាក់ដូចជាគ្មានមនុស្សយកចិត្តទុកដាក់រៀនឡើយ។ ប្រយោជន៍ដែលមនុស្សទទួលបានពីការបោះបាយបិណ្ឌ គឺបានធ្វើទានផង និងចំណេញបានស្ដាប់បានរៀនព្រះធម៌អប់រំចិត្តផង ដើម្បីចៀសវាងពីសេចក្ដីវិនាស គឺមានតែភាពរីកចម្រើននិងសុភមង្គល។ គេក៏ត្រូវយល់ដឹងផងដែរថា ការណ៍ដែលរៀបចំឱ្យមានការបោះបាយបិណ្ឌនាពេលទៀបភ្លឺ ក៏ព្រោះតែកុំឱ្យខាតបង់ពេលវេលាក្នុងការរករកស៊ីចិញ្ចឹមជីវិតប្រចាំថ្ងៃផងដែរ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បច្ចុប្បន្ន ការបោះបាយបិណ្ឌជាសកម្មភាពមួយមិនទាន់មានការឯកភាពគ្នា នៅក្នុងសង្គមពុទ្ធសាសនិកនៅឡើយទេ ដោយអ្នកខ្លះបានចាត់ទុកការបោះបាយបិណ្ឌជាកិច្ចដ៏សំខាន់ មួយមិនអាចខានបាននៅក្នុងរដូវបុណ្យកាន់បិណ្ឌនេះ ខណៈដែលអ្នកខ្លះបានអះអាង និងរិះគន់ដាច់ខាត ថា ការបោះបាយបិណ្ឌជាទង្វើមិនត្រឹមត្រូវ ព្រោះជាជំនឿឥតប្រយោជន៍ និងខាតបង់នូវសេដ្ឋកិច្ច ហើយម្យ៉ាងការបោះបាយបិណ្ឌទៀតសោតក៏ជាការធ្វើទានមិនត្រឹមត្រូវតាមការបង្រៀនរបស់ព្រះពុទ្ធឡើយ។ ក៏ប៉ុន្តែអ្នកដែលជឿថា ការបោះបាយបិណ្ឌមានប្រយោជន៍ដល់ពពួកប្រេត គួរតែបន្តប្រកាន់ជំនឿនេះ ព្រោះជាប្រពៃណី និងជាទម្លាប់យូរមកហើយរបស់ដូនតា ហើយចាស់ទុំក៏បានបង្កប់ន័យអប់រំ នៅក្នុងពិធីនេះផងដែរ។ សូមចងចាំថា បើកាលណាយើងនាំគ្នាលុបបំបាត់នូវប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ទាំងនោះនោះមានន័យថាយើងនឹងបាត់បង់អត្តសញ្ញាណរបស់ជាតិយើងផងដែរ។

គន្ថនិទ្ទេស

- ជួន ណាត វចនានុក្រមខ្មែរភាគ១-២ ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ឆ្នាំ ១៩៦៧។

- ត្រឹង ងា ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរភាគ១ បោះពុម្ពឆ្នាំ១៩៧៣។

- ត្រឹង ងា វប្បធម៌ អរិយធម៌ខ្មែរ ឆ្នាំ ១៩៧៤។

- វ៉ាន់ ឌីកាអុន សង្គមសាស្ត្រ ការផ្សាយរបស់អ្នកនិពន្ធ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៧៣។

- សរ សារុន វប្បធម៌ អរិយធម៌ខ្មែរ ឆ្នាំ ១៩៧០។

- សរ សារុន ល្បងសិក្សាសង្គមវិជ្ជាខ្មែរ បោះពុម្ពលើកទី១ ឆ្នាំ១៩៧៣។